

Ένα Περιοδικό σε Πέντε Βήματα

Βαλέρια Πομίνι¹

Periklis Antoniou Photo

¹Κλινική Ψυχολόγος – Ψυχοθεραπεύτρια, Επιστ. Υπεύθ. Τμήματος Συστημικών Θεραπειών, Α΄ Ψυχιατρική Κλινική ΕΚΠΑ, Ιδρυτικό Μέλος και Μέλος Δ.Σ. Ε.Ε.Σ.ΣΚΕ.Ψ.Ο., Μέλος ΕΕ του περιοδικού «Συστημική Σκέψη & Ψυχοθεραπεία».

Πώς πέρασαν 10 χρόνια; Μου φαίνεται σαν χθες όταν η Κάτια Χαραλαμπάκη, αφού πήρε τη σκυτάλη από εμένα στην Προεδρία του Δ.Σ. της Ε.Ε.Σ.ΣΚΕ.Ψ.Ο., μας πρότεινε, σχεδόν αμέσως, να δημιουργήσουμε ένα περιοδικό, το περιοδικό της Εταιρείας. Όλα τα μέλη το Δ.Σ. αγκαλιάσαμε την πρόταση με ενθουσιασμό, αλλά και με κάποια ανησυχία... πώς θα τα καταφέραμε; Είχαμε τα προηγούμενα χρόνια συζητήσει για ένα Newsletter, κυρίως με ενημερωτικό χαρακτήρα προς τα μέλη και ως χώρου δημοσίευσης μικρών κειμένων, και, παρά το γεγονός ότι δεν φαινόταν τόσο δύσκολο, τελικά δεν το είχαμε πραγματοποιήσει. Αλλά, ένα περιοδικό; Το οποίο μάλιστα θα είχε έκδοση δυο φορές τον χρόνο; Μας φαινόταν ένα τεράστιο και φιλόδοξο εγχείρημα. Βεβαίως, αισθανόμασταν την ανάγκη για έναν ακόμα χώρο έκφρασης για τη συστημική κοινότητα στην Ελλάδα, αφού ο «Μετάλογος»¹, που ήδη κυκλοφορούσε σε χάρτινη μορφή από το 2002, δεν μπορούσε να χωρέσει όλες τις φωνές που αναζητούσαν έναν χώρο έκφρασης. Μάλιστα, είχε προηγηθεί η οργάνωση ενός

¹Το πρώτο ελληνικό συστημικό περιοδικό, όργανο της Συστημικής Εταιρείας Βόρειας Ελλάδας.

ολόκληρου τεύχους² του από μερικά μέλη της Ε.Ε.Σ.ΣΚΕ.Ψ.Ο. μετά από ευγενική πρόταση της Εκδοτικής Επιτροπής του. Συνεπώς, είχαμε αποκτήσει, ήδη, μια μικρή εκδοτική εμπειρία. Μήπως αυτή μας έδωσε περισσότερη πεποίθηση για να κάνουμε ένα πολύ μεγαλύτερο βήμα; Μήπως η έντονη συγγραφική δραστηριότητας της Κάτιας και το συγγραφικό της ταλέντο μας έδωσαν μια αίσθηση ασφάλειας;

Όπως και να είναι, η πρόταση της Κάτιας πήρε σάρκα και οστά, σε μια εποχή κατά την οποία οι τεχνολογικές εξελίξεις μας προσέφεραν κάτι καινούργιο και εξαιρετικά διευκολυντικό: να αξιοποιήσουμε το διαδίκτυο ως περιβάλλον και μέσο για την έκδοση του περιοδικού μας. Γιατί δεν θα γινόταν χωρίς αυτό! Πρώτον, το κόστος μιας χάρτινης έκδοσης θα ήταν απαγορευτικό για τα (φτωχά) οικονομικά της Εταιρείας, ειδικότερα στην εποχή της οικονομικής κρίσης που διανύαμε. Δεύτερον, η ψηφιακή έκδοση θα μπορούσε να έχει ελεύθερη πρόσβαση, χωρίς οικονομική επιβάρυνση, για τα μέλη της Εταιρείας αλλά και όλους τους αναγνώστες. Τρίτον, ο χώρος στο διαδίκτυο δεν υποχρεώνει σε περιορισμούς αριθμού σελίδων και δεν κοστίζει παραπάνω, αν θέλαμε να συμπεριλάβουμε φωτογραφίες έργων τέχνης ή και άλλο υλικό³. Τέταρτον, η πρόσβαση στο περιοδικό θα ήταν εύκολη και άμεση, όχι μόνο στα μέλη της Ελληνικής συστημικής κοινότητας και σε άλλους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, αλλά και σε Έλληνες συναδέλφους του εξωτερικού. Πέμπτον, γιατί, τότε, να μην προσφέρουμε το υλικό του περιοδικού και σε ένα ευρύτερο κοινό συστημικών θεραπειών και επαγγελματιών ψυχικής υγείας του εξωτερικού, μέσα από τη μετάφραση του κάθε άρθρου στα αγγλικά, προσφέροντας, έτσι, όχι μόνο την «κλασική» περίληψη αλλά και ολόκληρο το κείμενο; Τα πέντε βήματα αυτά, τελικά, έδωσαν ζωή σε κάτι που φαινόταν όνειρο: Ένα ψηφιακό, openaccess, peer-reviewed, δίγλωσσο περιοδικό με τίτλο «Συστημική Σκέψη & Ψυχοθεραπεία», λέξεις που εμπεριέχονται στην ονομασία της Ε.Ε.Σ.ΣΚΕ.Ψ.Ο., της οποίας αποτελεί όχι μόνο ένα όργανο, αλλά και μια ταυτότητα, ένα μανιφέστο.

Το αρχικό πνεύμα και φιλοσοφία των διαδικτυακών μέσων επικοινωνίας⁴ (να προσφέρουν ελεύθερη πρόσβαση στη γνώση, δημοκρατικά, υπερβαίνοντας τα κρατικά και γλωσσικά σύνορα, διαπολιτισμικά, κ.ά.) ταίριαζε απόλυτα με τους στόχους και τις προθέσεις, τόσο των μελών του Δ.Σ., όσο και των μελών της νεοσύστατης Εκδοτικής Επιτροπής⁵, στην οποία έχω την τιμή και χαρά να συμμετέχω.

Τουλάχιστον στα πλαίσια της Διεθνούς συστημικής κοινότητας, το «*Συστημική Σκέψη & Ψυχοθεραπεία*» ήταν, τότε, το μοναδικό εντελώς ψηφιακό περιοδικό που κυκλοφόρησε στο διαδίκτυο, με ελεύθερη πρόσβαση και σε δύο γλώσσες.

Είχαμε (και συνεχίζουμε να έχουμε) στα χέρια μας ένα καταπληκτικό εργαλείο, το οποίο εξυπηρετεί πολλαπλούς στόχους, μεταξύ των οποίων θα ήθελα να αναφέρω: α) Τη δυνατότητα να μεταφράσουμε και να δημοσιεύσουμε στα ελληνικά σημαντικά

²Μετάλογος, Τεύχος 19, 2011.

³ Ευχαριστούμε θερμά όλους τους καλλιτέχνες που μας προσέφεραν τις εικόνες τους, μεταξύ των άλλων, τον φωτογράφο Περικλή Αντωνίου, τον ζωγράφο Paul Walker και την εικαστικό Λουκία Αλαβάνου.

⁴ Για τις ψηφιακές τεχνολογίες στα πλαίσια της συστημικής προσέγγισης βλ. Borcsa, M. & Pomini, V. (2017). Editorial: Virtual relationships and systemic practices in the digital era. *Contemporary Family Therapy*, 39 (4): 239-248.

⁵ Τα μέλη της Σ.Ε. είναι Κάτια Χαραλαμπίκη, Νίκος Μαρκέτος, Ροζαλία Γιαννάκη, Κία Θανοπούλου, Κατερίνα Θεοδωράκη, Αθανασία Κατή, Δημήτρης Κόκκαλης, Βαλέρια Πομίνι, Θεοδώρα Σκαλή.

άρθρα συστημικών θεραπειών από άλλες γλώσσες, προσφέροντας στην Ελληνική συστημική κοινότητα την πρόσβαση σε αυτά. β) Την προσφορά ενός πλαισίου έκφρασης και διαλόγου για τους Έλληνες συστημικούς θεραπευτές και αναστοχαστές, πρώτα απ' όλα για μέλη της Εταιρείας αλλά, φυσικά, και πέραν από αυτήν. γ) Τη δυνατότητα δημοσίευσης κειμένων αναφερομένων σε κλινική εμπειρία και θεωρητικούς αναστοχασμούς που δεν θα μπορούσαν να βρουν άλλον τρόπο έκφρασης, διευκολύνοντας την κυκλοφορία της γνώσης που δεν εμπεριέχεται στα αυστηρά ακαδημαϊκά κριτήρια δημοσιεύσεων, αλλά δεν είναι γι' αυτόν τον λόγο λιγότερο σημαντική. δ) Την προσφορά ενός «βήματος» έκφρασης σε ξένους συναδέλφους που επιθυμούσαν την επαφή με την Ελληνική συστημική κοινότητα⁶.

Όλα αυτά έγιναν πραγματικότητα κατά τη διάρκεια των δέκα ετών ύπαρξης του Περιοδικού. Όχι, φυσικά, χωρίς κόπο: Οφείλω να τονίσω ότι όλο αυτό συνεχίζεται χάρις, κυρίως, στη μεγάλη αφοσίωση, επιμονή, διαθεσιμότητα και συνεχή εγρήγορση της Κάτιας Χαραλαμπάκη, Υπεύθυνης Σύntαξης, και του Νίκου Μαρκέτου, Υπεύθυνου Έκδοσης, μαζί με το έργο των υπόλοιπων μελών της Σ.Ε.

Παρά τις ατέλειες, τις αδεξιότητες μας στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων που μας προσφέρει η τεχνολογία, τις όχι πάντοτε εύστοχες επιλογές του υλικού (πολύ σπάνια, παρατηρώ), καταθέτω, εδώ, τη συνολική ικανοποίηση για την πορεία του περιοδικού «μας» και την ευγνωμοσύνη μου στην Κάτια, στον Νίκο και τα υπόλοιπα μέλη της Σ.Ε., σίγουρη ότι η πορεία συνεχίζεται, ευχόμενη βελτιωμένη και ανανεωμένη. Το περιοδικό αποτελεί, τελικά, ένα πλαίσιο συνεχόμενης «πρόκλησης» προς ενημέρωση και δημιουργία, διάλογο και αναστοχασμούς, όχι μόνο γύρω από τη συστημική προσέγγιση, αλλά και για την ψυχοθεραπεία γενικότερα, τις πρακτικές της και τις θεωρητικές αναθεωρήσεις. Επίσης, μας αναγκάζει να κρατήσουμε ζωντανή την «περιέργειά»⁷ μας, ενώ, ταυτοχρόνως, μας τροφοδοτεί με καινούργιες ιδέες, θεωρίες, προσεγγίσεις.

Ολοκληρώνω με μια ευχή και ένα κάλεσμα προς τους νεότερους συναδέλφους, αυτούς που γεννήθηκαν παρέα με τις ψηφιακές τεχνολογίες και τις διαχειρίζονται «αυθόρμητα», που είναι συνηθισμένοι στη γρήγορη πληροφορία, οριζόντια, που «σερφάρουν» στις επιφάνειες της γνώσης: Μην τρομάξετε με εμάς, μεγαλωμένοι στον προηγούμενο αιώνα, που έχουμε μάθει, όπως γράφει ο Alessandro Baricco⁸, την εμβάθυνση, την κόπωση της μελέτης, την προσπάθεια τελειοποίησης της γραπτής γλώσσας: Αν αυτά τα στοιχεία σας κρατούν μακριά και σας αποθαρρύνουν να συμμετέχετε στον κοινό διάλογο, να ξέρετε ότι είμαστε ανοικτοί, με αυθεντική περιέργεια και σε νέους τρόπους έκφρασης, σε νέα μοντέλα συγγραφής, σε νέες προτάσεις και συμμετοχές, σε αλλαγές και μεταλλάξεις.

⁶ Για παράδειγμα, το περιοδικό φιλοξένησε πρωτότυπο άρθρο του Marco Bianciardi, Τεύχος 19, 2019.

⁷Cecchin, G. (1987), Hypothesizing, circularity and neutrality revisited: An invitation to curiosity. *Family Process*, 26(4), 405-413.

⁸Baricco, A. (2006), *IBarbari*. Roma: Fandango. Για το ελληνικό κοινό, βλέπε το τεύχος του ψηφιακού περιοδικού *Ο Χάρτης*.

Ακόμα περισσότερο, όπως γράψαμε δέκα χρόνια πριν, «σε μέρες που οι δυσκολίες είναι πολλές και απρόβλεπτες, οι απαιτήσεις σε κάθε επίπεδο ακόμα περισσότερες, που όλοι αναζητάμε καινούριους τρόπους για να αντιμετωπίσουμε αυτό που ζούμε»⁹.

⁹ Από την Εισαγωγή του Πρώτου Τεύχους, *Συστημική Σκέψη & Ψυχοθεραπεία*, Οκτώβριος 2012.